ימי עיון בתנ"ך תשפ"ו

שם השיעור: הייבום והגאולה במגילת רות

שם המרצה אלחנן סמט elsamet@gmail.com

נישואי רות לבעז - האם הם קשורים למצות ייבום?

1. רש"י רות פרק ג פס' ט

ופרשת כנפך –כנף בגדך, לכסותי בטליתך. והוא לשון נישואין.

כי גואל אתה –לגאול נחלת אישי, כמו שנאמר: "בא גואלו הקרוב אליו וגאל" (ויקרא כה). וגומר. וחמותי ואני צריכות למכור נחלתנו, ועתה עליך לקנות. קנה גם אותי עמה, שיזכר שם המת על נחלתו – כשאבוא אל השדה יאמרו: "זאת אשת מחלון."

2. רש"י רות פרק ד פס' ה

ומאת רות המואביה –אתה צריך לקנות, והיא אינה מתרצה אלא אם כן תשאנה.

3. רש"י רות פרק ד פס' י

להקים שם המת על נחלתו –מתוך שאשתו יוצאה ובאה בנחלה, ומכנסת ומוציאה, אומרים: "זאת היתה אשת מחלון", ושמו נזכר עליה.

---

4. רמב"ן בראשית לח פס' ח-ט

הָעִנְיָן סוֹד גָּדוֹל מִסּוֹדוֹת הַתּוֹרָה בְּתוֹלֶדֶת הָאָדָם, וְנִכָּר הוּא לְעֵינֵי רוֹאִים אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם הַשֵּׁם עֵינַיִם לִרְאוֹת וְאָזְנַיִם לִשְׁמוֹעַ.

וְהִיוּ הַחָכָמִים הַקַּדְמוֹנִים קֹדֶם הַתּוֹרָה יוֹדְעִים כִּי יֵשׁ תּוֹעֶלֶת גְּדוֹלָה בְּיִבּוּם הָאָח, וְהוּא הָרָאוּי לִהְיוֹת קוֹדֵם בּוֹ וְאַחֲרָיו הַקָּרוֹב בַּמִּשְׁפָּחָה, כִּי כָל שְׁאֵרוֹ הַקָּרוֹב אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ אֲשֶׁר הוּא יוֹרֵשׁ נַחֲלָה יַגִּיעַ מִמֶּנּוּ תּוֹעֶלֶת...

וְכַאֲשֶׁר בָּאָתָה הַתּוֹרָה וְאָסְרָה אֵשֶׁת קָצַת הַקְּרוֹבִים, רָצָה הקב"ה לְהַתִּיר אִסּוּר אֵשֶׁת הָאָח מִפְּנֵי הַיִּבּוּם, וְלֹא רָצָה שֶׁיִּדָּחֶה מִפָּנָיו אִסּוּר אֵשֶׁת אֲחִי הָאָב וְהַבֵּן וְזוּלָתָם, כִּי בָּאָח הֶרְגֵּל הַדָּבָר וְתוֹעֶלֶת קְרוֹבָה וְלֹא בָּהֶם, כְּמוֹ שֶׁהִזְכַּרְתִּי...

וְחָכְמֵי יִשְׂרָאֵל הַקַּדְמוֹנִים מִדַּעְתָּם הָעִנְיָן הַנִּכְבָּד הַזֶּה הִנְהִיגוּ לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה בְּכָל יוֹרְשֵׁי הַנַּחֲלָה, בְּאוֹתָם שֶׁלֹּא יִהְיֶה בָּהֶם אִסּוּר הַשְּׁאֵר, וְקָרְאוּ אוֹתוֹ גְּאֻלָּה, וְזֶהוּ עִנְיַן בֹּעַז וְטַעַם נָעֳמִי וְהַשְּׁכֵנוֹת. וְהַמַּשְׂכִּיל יָבִין: